

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ І СУЧАСНИЙ СТАН ФІТОСАНІТАРНОЇ ІНСПЕКЦІЇ В УКРАЇНІ

Агєєва О.В.

Одеський державний аграрний університет

Наведено історію розвитку, сучасний стан та значення фітосанітарної служби в Україні і її підрозділів по Одеській області.

Ключові слова: *фітосанітарна служба, карантин, структурні підрозділи.*

Вступ. Світовій практиці відомі численні приклади значних втрат, великих збитків завданих сільському господарству внаслідок проникнення і розповсюдження адвентивних шкідливих організмів. Завдяки роботі інспекторського складу, спеціалістів і вчених Державної фітосанітарної служби в Україні у багатьох випадках вдавалося вчасно виявити і запобігти занесенню і розповсюдженню особливо небезпечних шкідливих організмів.

Історія розвитку карантинної служби країни бере початок з першої половини 20-го століття. В колишньому Радянському Союзі, 1931 року, при Народному комітеті землеробства, була офіційно створена Державна служба з карантину рослин, яка розвивалась і поступово удосконалювалась. У 1991 році, після розпаду СРСР, служба карантину рослин України перейшла під юрисдикцію Мінагропрому. Офіційною датою створення національної служби карантину рослин слід вважати 30 червня 1993 року, коли Верховна Рада прийняла Закон України «Про карантин рослин».

Указом Президента України "Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади" (2010р.) проведена реорганізація і утворена нова об'єднана структура - Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України, на яку покладено функції з реалізації державної політики у галузі ветеринарної медицини, безпечності харчових продуктів, сферах карантину та захисту рослин, охорони прав на сорти рослин, державного нагляду (контролю) за племінною справою у тваринництві.

Згідно положення «Про Головну державну фітосанітарну інспекцію, державні фітосанітарні інспекції в Автономній Республіці Крим, та областях» від 25 травня 2012 р. Головна державна фітосанітарна інспекція, державні фітосанітарні інспекції в Автономній Республіці Крим, областях є територіальними органами Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України та підпорядковуються їй. Обласні фітосанітарні інспекції контролюють роботу обласних фітосанітарних лабораторій.

Сучасний стан. Державна фітосанітарна служба для виконання своїх повноважень взаємодіє із центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим та місцевими державними адміністраціями.

До складу Державної фітосанітарної інспекції України входять:

-27 обласних державних фітосанітарних інспекцій;

-30 фітосанітарних лабораторій (Центральна науково-дослідна фітосанітарна лабораторія, 29 обласних);

- пунктів фітосанітарного контролю – 518, з них у пунктах пропуску на державному кордоні – 182;

По Одеській області для здійснення фітосанітарного контролю створено пункти фітосанітарного контролю. **Десять** із них розташовані в морських портах - Одеський , Южний, Іллічівський морський, Іллічівський рибний, паромна переправа Іллічівськ-Варна, Іллічівський судноремонтний завод, Білгород-Дністровський, Ізмаїльський, Ренійський, Усть-Дунайський; **шість** при митних терміналах; **два** при аеропортах – „Одеса”, „Лиманське”; **один** при головпошті ; **сімнадцять** на сухопутному кордоні.

Одеська область складається з 26 районів, які контролюють **26** державних фітосанітарних інспекторів. Крім цього, працюють ще **два** пункти по м.Одеса та м. Чорноморськ. Державні інспектори зовнішнього відділу здійснюють на кордоні фітосанітарний контроль імпортих, транзитних і експортних об'єктів регулювання. Державні інспектори внутрішнього відділу здійснюють контроль за дотриманням фітосанітарних вимог при вирощуванні, заготівлі, вивезенні, перевезенні, зберіганні, переробці та використанні об'єктів регулювання.

Діяльність відділу внутрішнього фітоконтролю. Виробнича діяльність державних інспекторів пунктів фітоконтролю внутрішнього відділу інспекції здійснюється згідно розроблених та затверджених планів робіт і в цілому спрямована на недопущення завезення або самостійного проникнення із-за кордону або з карантинних зон на територію області та України карантинних шкідників, бур'янів та хвороб рослин.

Державними інспекторами районних пунктів виконується робота :

- по догляду за ввезенням та вивезенням об'єктів регулювання;

- проведення контрольних обстежень та заходів щодо локалізації та ліквідації карантинних організмів суб'єктами господарювання;

- по контролю та обстеженням імпортих посівів на встановлення фітосанітарного стану;

- проведення реєстрації юридичних та фізичних осіб, згідно ст.27 Закону України „Про карантин рослин”;

- проведення контролю за виконанням фітосанітарних заходів;

- контроль за підприємствами які займаються виробництвом та маркуванням дерев'яного та пакувального матеріалу;

- проведення пропаганди та популяризації знань з карантину рослин серед населення;

- проведення контролю за виконанням Регіональної програми „По локалізації та ліквідації амброзії полинолистої”.

- проведення роботи по вдосконаленню співпраці з органами місцевого самоврядування та засобами масової інформації, щодо посилення діяльності карантинної служби на місцях;

Державні інспектори внутрішнього відділу проводять фітосанітарні процедури до об'єктів регулювання, вітчизняного та імпортного походження, згідно чинного законодавства. Видають карантинні та фітосанітарні сертифікати на реекспорт. Державними інспекторами відділу проводяться обстеження підконтрольних районів та заходи по своєчасному виявленню, локалізації, ліквідації карантинних шкідників, хвороб рослин та бур'янів. Крім того, перевіряються підконтрольні господарства та організації. Виявлені порушники притягуються до адміністративної відповідальності.

Діяльність відділу зовнішнього фіто контролю. Основним завданням відділу зовнішнього фітоконтролю Державної фітосанітарної інспекції є :

- охорона території України від занесення шкідливих організмів;

- виявлення, локалізація і ліквідація шкідливих організмів;

- запобігання проникнення шкідливих організмів у зони, вільні від таких шкідливих організмів на території України ;

- здійснення державного контролю за дотриманням карантинного режиму і проведення заходів з карантину рослин при вирощуванні, заготівлі, вивезенні, ввезенні, транспортуванні, зберіганні, переробці, реалізації та використанні об'єктів регулювання;

Наказами та розпорядженнями Головної державної фітосанітарної інспекції України здійснює:

1. Зібранням та узагальненням необхідної інформації з пунктів;

2. Відповідає за :

- фітосанітарний контроль імпортних та експортних підкарантинних вантажів;

- фітосанітарний контроль транзитних вантажів;

- фітосанітарний контроль вантажів в межах держави, які надходять на підконтрольні ПКР;

- контроль за виконанням обстеження території первинних пунктів ввезення та 3-х км зони;

- контроль за проведенням огляду транспортних засобів з під карантинними матеріалами, що перетинають державний кордон;
- контроль за своєчасною підготовкою та поданням кварталних та річних звітів до Головної державної фітосанітарної інспекції України;
- забезпечення своєчасної перевірки заяв та необхідних документів на отримання КДІ для відправлення до Головдержфітосанітарної інспекції.

Одеська обласна фітосанітарна лабораторія. Наприкінці 30-х років зв'язки з іншими країнами значно поширились та виникла необхідність створення карантинної лабораторії, яка почала свою роботу у 1936 році у складі Одеської карантинної інспекції.

На даний час Одеська обласна фітосанітарна лабораторія є державною установою створеною наказом Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України від 23.11.2012 № 407 «Про утворення Державної установи «Одеська обласна фітосанітарна лабораторія».

У структурі лабораторії нараховується 6 відділів:

- відділ фітосанітарних процедур;
- відділ фітосанітарного аналізу;
- відділ аналітики пестицидів, агрохімікатів;
- відділ бухгалтерського обліку та фінансової звітності;
- відділ кадрової роботи;
- загальний відділ.

Одеська обласна фітосанітарна лабораторія є однією з провідних в Україні і проводить дослідження великої кількості зразків.

Висновки. У сучасних умовах роль Державної фітосанітарної інспекції значно зростає. За останні 15-20 років різко зросли обсяги імпорту продукції рослинного походження, зокрема насіння та садивного матеріалу. Їх збільшення відбулося переважно з країн, які мало вивчені у карантинному відношенні, що створює передумови для занесення ряду особливо небезпечних карантинних організмів на територію України. Це потребує, насамперед, збільшення кількості спеціалістів цього профілю з одночасним підвищенням якості їх навчання.

Література

1. Про карантин рослин: Закон України від 19 січня 2006 р. № 3369-ІУ зі змінами//Відомості Верховної Ради України. - № 19-20. – 167 с.
2. Фітосанітарні принципи карантину та захисту рослин і застосування фітосанітарних заходів в міжнародній торгівлі// Секретаріат Міжнародної конвенції із Захисту Рослин; Міжнародні стандарти з фітосанітарного захисту. – Рим: ФАО. 2006. - № 1. – 19 с.

**ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ И СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ
ФИТОСАНИТАРНОЙ ИНСПЕКЦИИ В УКРАИНЕ.**

Агеева А.В.

Приведено історію розвитку, сучасне становище фітосанітарної служби в Україні і її підрозділів по Одеській області.

***Ключевые слова:** фітосанітарна служба, карантин, структурні підрозділи.*

**HISTORY OF DEVELOPMENT AND THE PRESENT STATE OF
PHYTOSANITARY INSPECTION IN UKRAINE.**

Ageeva A.V.

The history of development, the current state of the phytosanitary service in Ukraine and its units in the Odessa region is given.

***Key words:** phytosanitary service, quarantine, structural units.*